

INHOUD

Salsa! ... verkent!	1
Colofon en praktische informatie	2
Achter de schermen van het stadsarchief: interview met Frederik Geysen	3
Van de Cuype naar stadsregio Leuven (2)	4
Pierre Vranckx. Een vergeten Leuvens componist	6
Uitgelicht: Foto's in de kijker	8

Blijf via onze website www.salsa-archief.be op de hoogte van alle activiteiten van SALSA! en volg het laatste nieuws over het stadsarchief via de facebookpagina www.facebook.com/stadsarchiefleuven

SALSA! vzw

Samen Actief voor het Leuvens StadsArchief
SALSA! Nieuwsbrief is een driemaandelijke nieuwsbrief, uitgegeven door SALSA! vzw, de Vriendenkring van het Leuvens Stadsarchief. Het abonnement is inbegrepen in de lidmaatschapsbijdrage voor de vzw.

Salsa! ... verkent!

Beste leden,

Voor velen onder jullie zal de vakantie er weer op zitten. Het weer was ons niet altijd genadig, maar laat ons hopen dat eenieder weer een pak energie opgedaan heeft en uitkijkt naar onze volgende activiteiten.

'Salsa! ... verkent' doet misschien enige wenkbrauwen fronsen, maar een beetje uitleg zal dit snel verduidelijken.

Naar jaarlijkse traditie gaat onze boekenbeurs wederom in november door. Dit jaar zijn we door renovatiewerken in de bibliotheek Tweebronnen echter genoodzaakt om uit te wijken naar een andere locatie dan de vertrouwde voormalige technische school. Noteer het alvast in jullie agenda: op **zaterdag 9 november** trekken we naar het atheneum Redingenhof (Redingenstraat 90). Daar zal niet alleen de **boekenbeurs** plaatsvinden, maar ook de voorstelling van onze laatste edities van de **archiefchampagne**, samen met nog enkele nieuwigheden. Dit jaar staan de champagnes volledig in het teken van de Leuvense geslachten Van den Steene en Van Redingen, de locatie sluit daar dus mooi bij aan! We hopen jullie die dag massaal te mogen verwelkomen. Er hebben zich ondertussen al heel wat gegadigden als standhouder voor de boekenbeurs ingeschreven, maar voor zij die zich nog wensen aan te bieden vinden we wel een gaatje. Inschrijven kan je steeds via de contactmodule op onze website.

Over 'verkennen' gesproken: tijdens de volgende **archiefbrunches** zet het stadsarchief zijn 'verkenningronde' door de deelgemeenten verder. Na Wijkmaal (de voormalige Remy-site) en Heverlee (Terbank), komen dit najaar Wilsele en Kessel-Lo aan de beurt. De eerstvolgende brunch vindt op **zaterdag 7 september** plaats in de kapel van de vrije basisschool Bleydenberg in Wilsele. Archivaris Marika Ceunen en stadsgids Jef Willemsens zullen op die gelegenheid dieper ingaan op de boeiende geschiedenis van Wilsele aan de hand van uniek beeldmateriaal. Ook voor deze brunch werd voor een bijzondere locatie gekozen: de kapel van de basisschool maakte immers deel uit van het voormalige kasteel Bleydenberg. Noteer ook alvast **zaterdag 7 december** in jullie agenda voor de laatste archiefbrunch die zal doorgaan in de abdij van Vlierbeek. Inschrijven is verplicht en kan via de website van de erfgoedcel Leuven (<https://www.erfgoedcelleuven.be/nl/projecten-en-publicaties/archiefbrunches/>) of via het nummer 016/27 42 20. Als lid van Salsa! krijg je 5 euro korting op de deelnameprijs van 25 euro, aarzel dus zeker niet om deze bijzondere en informatieve brunches bij te wonen!

Er bereikte ons ook weer goed nieuws vanuit het stadsarchief: naast een nieuwe projectadviseur voor het Itinera Nova-project eerder dit jaar, heeft het archief met Frederik Geysen ook recent een bijkomende archivaris aangeworven. Frederik ging begin juli aan de slag in het stadsarchief en richt zich de komende maanden onder andere op de uitbouw van een online krantendatabank en de digitale strategie van het archief. In de rubriek 'Achter de schermen van het stadsarchief' laten we hem bij wijze van kennismaking zelf aan het woord.

Binnen het Itinera Nova-project werden recent ook nieuwe stappen gezet. Zo wordt er voor de transcriptie van zowel vijftiende- als achttiende-eeuwse akten momenteel geëxperimenteerd met Transkribus, een programma dat getraind kan worden om automatische transcripties te maken van handgeschreven teksten (Handwritten Text Recognition). Het vijftiende-eeuwse geschrift werd in het begin niet gemakkelijk herkend door de computer, maar dankzij de vele transcripties door de vrijwilligers zijn er nu toch leesbare resultaten. Ook voor de tweede helft van de achttiende eeuw lijkt deze technologie veelbelovend, aangezien er in die periode een standaardisering in de gebruikte handschriften optrad. Door Transkribus te 'trainen' op het transcriberen van deze handschriften kunnen de akten in de toekomst aan een sneller tempo ontsloten worden, al zal steeds een belangrijke menselijke tussenkomst en controle nodig blijven. Projectcoördinator Hadewijch Masure werkt daarnaast ook aan een bredere ontsluiting van de schepenbankregisters door de middeleeuwse akten aan te boren die in het Latijn zijn opgesteld. Vrijwilligers met een goede bagage Latijn, die geboeid zijn door middeleeuwse geschiedenis en die graag een steentje willen bijdragen aan het project, mogen steeds vrijblijvend contact opnemen met de projectcoördinator via hadewijch.masure@leuven.be.

Ander goed nieuws uit het stadsarchief is de verwerving van het archief van de Leuvense componist Pierre Vranckx. Gilbert Huybens – die de inventarisatie van deze stukken op zich nam – staat in deze nieuwsbrief daarom in het bijzonder stil bij de figuur Pierre Vranckx, zijn carrière, zijn oeuvre en de overgedragen archiefstukken.

Hopelijk tot weldra op één van onze activiteiten,
Michel De Witte en Valerie Vrancken
Voorzitter en bestuurslid Salsa!

COLOFON

Redactie | Gilbert Huybens, Gustaaf Janssens,
Valerie Vrancken (eindredactie)
Redactieadres | Stadsarchief Leuven
Verantwoordelijke uitgever | Michel De Witte,
Papenstraat 21, 3350 Neerlinter
Beeldmateriaal | Stadsarchief Leuven, G.
Saelemaekers, F. Geysen
Druk | Drukkerij De Bie, Duffel
Vormgeving | Atelier A, Annelies Belemans,
www.atelierannelies.be

PRAKTISCHE INFORMATIE SALSA! VZW

website | www.salsa-archief.be
e-mail | salsaarchief@gmail.com
adres | Stadsarchief Leuven
Rijschoolstraat 4/001, 3000 Leuven
Bestuursleden | Michel De Witte (voorzitter en penningmeester), Hendrik Ollivier (secretaris), Jules Audiens, Fernand Bertrand, Jaak Brepoels, Koen Dobbelaere, Carine Vanderwegen, Valerie Vrancken
Erevoorzitter | Gustaaf Janssens

Lid worden? U kan lid worden van SALSA! vzw door overschrijving van €20 (voor gewone leden) of €40 (voor steunende leden) op volgend rekeningnr.: IBAN BE93 068-2420772-67. Dit lidgeld omvat de driemaandelijke nieuwsbrief, mogelijkheid tot aankopen van de eigen publicaties met korting en gratis toegang tot de activiteiten van de vriendenkring.

Stadsarchief Leuven
Rijschoolstraat 4/001, 3000 Leuven
Tel. 016/30 08 69 - Fax 016 23 40 06
archief@leuven.be
De leeszaal is open op dinsdag, woensdag en vrijdag van 9u tot 13u en op donderdag van 9u tot 19u.

ISSN: 2593-6212

Achter de schermen van het stadsarchief: interview met Frederik Geysen

In de rubriek 'Achter de schermen' stellen we u graag voor aan bekende en minder bekende gezichten die zich dagelijks inzetten voor de goede werking van het stadsarchief. Voor deze nieuwsbrief interviewden we Frederik Geysen, die begin juli 2019 aan de slag ging als archivaris in het stadsarchief. Hij studeerde geschiedenis en archivistiek aan de KU Leuven en de VUB en was voorheen werkzaam als archivaris in het AMVB (Archief en Museum voor het Vlaams leven te Brussel).

Kunt u kort uitleggen wat uw functie precies inhoudt?

Dat de archivaris polyvalent moet zijn is een huizenhoog cliché – althans onder archivarissen. Ik kan het echter moeilijk anders uitdrukken. Kom maandag langs en ik zal aan de telefoon hangen met een softwareontwikkelaar, kom donderdag terug en ik ben misschien een leeszaalbezoeker aan het helpen een moeilijk leesbaar woord te ontcijferen. Daartussen ligt een enorm spectrum aan mogelijke taken. Kort gezegd moet ik er mee voor zorgen dat de archiefdienst blijft draaien: verwerving, selectie, bewaring, ordening, ontsluiting, dienstverlening en projecten.

Wat trok u in het bijzonder aan in de vacature voor uw huidige functie?

De wisselwerking tussen dienstverlening en inhoudelijk werken met een rijke Leuvense collectie. Het is de ideale combinatie van het werk en de stad waar ik van hou. Bovendien hoef ik nu geen verlof meer te nemen om naar de jaarmarkt te gaan. Daar wil ieder weldenkend mens toch al eens een carrièreswitch voor maken?

Wat was de eerste taak die u kreeg toegewezen in het stadsarchief?

Voorlopig neem ik het project op rond de bouw van een online krantendatabank. Daarnaast zal ik me in de komende maanden onder andere verdiepen in het wegwerken van achterstanden en de digitale strategie.

Wat is uw vroegste herinnering aan het stadsarchief?

Ik kan me niet precies herinneren wanneer, of ter gelegenheid waarvan ik voor het eerst in het stadsarchief kwam. Wel kan ik je vertellen dat ik vanaf het eerste moment jaloers was op de mensen die elke dag met deze rijke collectie mogen werken. De oude drukken, de handschriften en registers, de affiches en de plannen, de foto's, ... Allemaal intrigerende topcollecties! Het is voor mij dan ook een voorrecht om hiermee aan de slag te mogen gaan.

Hoe en wanneer hebt u uw passie voor geschiedenis en archieven ontdekt?

Dat is in grote mate te danken aan mijn grootvader, met wie ik als kind talloze uren door de kleinste straatjes van zijn Leuven doolde en die me over elke straathoek wel een boeiend verhaal wist te vertellen: over de middeleeuwen, over de wereldoorlogen, over zijn eigen leven, ... Ik denk dat ik daar mijn historische interesse voor de stad en de wereld heb opgeraapt. Ook in mijn tienerjaren was geschiedenis stevast mijn favoriete schoolvak. Het was voor mij dan ook evident om na het middelbaar voor de opleiding geschiedenis aan de KU Leuven te kiezen. Na deze opleiding had ik twee keuzes: werk zoeken of verder studeren. De beslissing om verder te studeren stelde me voor een volgend dilemma: een ruime opleiding of een vakopleiding? Het werd een vakopleiding. Een laatste dilemma was: mee met de grote hoop lerarenopleiding volgen, of in de niche van de archivistiek kruipen in de hoop ooit nog professioneel met historische bronnen te kunnen werken. Het werd archivistiek. Daar leerde ik tot mijn grote genoegen dat het eigenlijke werk van een archivaris bestaat uit iets anders waar ik graag mee bezig ben: het structureren en inzichtelijk maken van chaotische informatie.

Van de Cuype naar stadsregio Leuven (2)

Leuven ligt in een kom gevormd door de Dijle, met de getuigenheuvels als flanken. Tijdens het ancien régime werd dat gebied *de Cuype* genoemd. In deze tweede en laatste bijdrage pikken we draad op in de jaren zeventig.

Het was al langer duidelijk dat de gemeentegrenzen achterhaald waren en de oude *Cuype* aan herwaardering toe was. Ook het toenmalige stadsbestuur was daarvan overtuigd. In 1972 leidde dat tot een planologische en stedenbouwkundige wedstrijd die wat futuristische, maar weinig realistische projecten opleverde alsook tot een uitgebreide studie over het Leuvense stadsgewest onder leiding van professor Herman Vanderhaegen.¹ Na jarenlange voorbereiding zag in 1982 het structuurplan voor Groot-Leuven het licht.²

De fusie van 1976 en de eerste gemeenteraadsverkiezingen van Groot-Leuven bezegelden het lot van het

autonome ommeland. Op 1 januari 1977 werd Leuven samengevoegd met de gemeenten Kessel-Lo, Heverlee, Wilsele en delen van Herent (Wijgmaal), Korbeek-Lo (De Mol en Ziekelingen) en Haasrode (researchpark). Samen met de vorm van de oude deelgemeenten, die vaak teruggingen tot de agrarische structuur van het ancien régime, verklaren ze de eigenaardige vorm (flessenhals) die de stad, vooral in het noorden, aangenomen heeft. De grillige vorm van de fusiegemeente werd ook toegeschreven aan het partijpolitieke cijferwerk dat vooraf ging aan het herverkavelde bestuurlijke landschap.

Het fusieproces verliep niet zonder slag of stoot en zorgde voor onenigheid binnen de lokale politieke partijen. Geen enkele Leuvense partij heeft zich unaniem tegen de fusie verzet. De stad groepeerde de voorstanders en de buurgemeenten de tegenstanders. De naburige gemeenten verwezen in hun verzet tegen de fusie

naar hun gezonde financiële toestand en hun rijkdom aan wegen, zwembaden en parken. Voorstanders van de fusie argumenteerden echter dat de inwoners van de naburige gemeenten bijna kosteloos genoten van de centrumfuncties die Leuven aanbood: de openbare bibliotheek, de musea, de stadsschouwburg, het brandweerkorps, een voltijdse politiedienst,... Het stadsbestuur van Leuven zag in de fusie ook een kans om het structurele begrotingstekort van de stad weg te werken. De binnenstad ging immers gebukt onder de grote hoeveelheid universitaire gebouwen waarop ze geen opcentiemen kon heffen.

In het advies aan de minister van Binnenlandse Zaken stemden van Binnenlandse Zaken stemden het Leuvense schepencollege en de gemeenteraad dan ook in met de voorgestelde fusie. De naburige gemeenten Kessel-Lo, Heverlee en Wilsele weigerden een advies uit te brengen aan de minister, waarmee ze feitelijk te kennen gaven zelfstandig te willen blijven. De Heverleese inwoners reageerden samen met burgemeester Frans Cnops heftig, maar hun protest mocht niet baten: samen met Wijgmaal, Wilsele, Kessel-Lo, Korbeek-Lo en een deel van Haasrode diende de gemeente te fuseren met Leuven. In de nacht van 31 december 1976 werd de gemeente Heverlee symbolisch met veel klokkengelui en politiesirenes ten grave gedragen. In de verkiezingen die aan de fusie van 1976 voorafgingen, haalde de CVP 19, de BSP 12, de PVV 7 en de VU 6 van de 43 zetels. De CVP ging daarop voor achttien jaren in zee met de liberale PVV. Pas in 1994 keerden de machtsverhoudingen.

In de nieuwe gemeente bleef het traditionele sociaal-economisch patroon van de stad zichtbaar, met een sterke arbeidscomponent in het noorden en een residentieel gebied in het zuiden.³ De fusie betekende de definitieve doodsteek voor de achterhaalde woonuitbreidingsplannen uit de jaren vijftig. Van Kareelveld,

Aan de rand van Bertembos staat nog deze grenspaal van de Cuype. Hij werd in 2015 gerestaureerd en beschermd met amsterdammertjes (foto G. Saelemaekers)

1 H. Van der Haegen, *Leuven 2000: kernstad en stadsgewest*, Brussel, 1974.

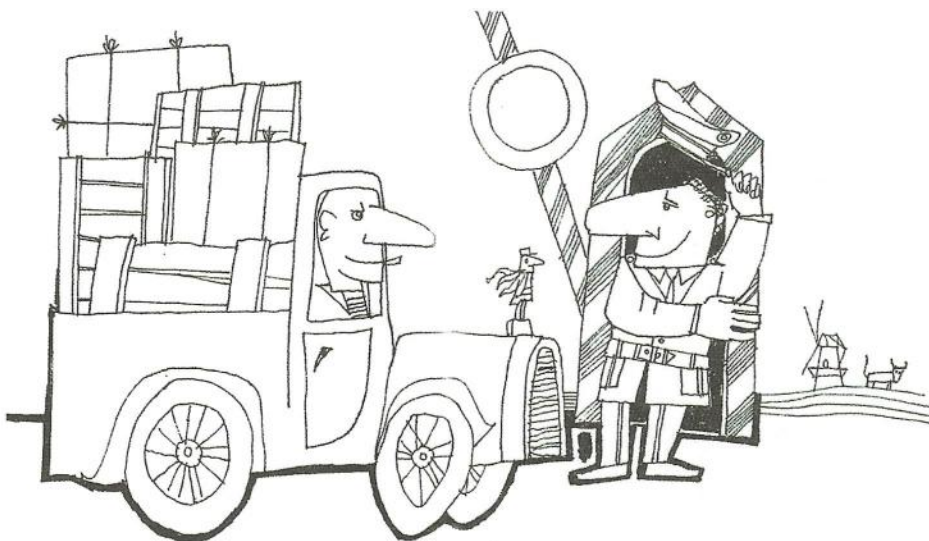
2 Structuurplan Leuven. *Beeld van een planningsproces*, Leuven, 1982.

3 H. Van der Haegen, 'Ruimtelijke differentiatie in het kiesgedrag van een stedelijke bevolking. De Leuvense verkiezingen 1987-1995', in *Belgeo*, 2001, p. 1-2.

waarvan de woonkwaliteit zwaar gehypothekeerd werd door de aanleg van de A2 (de huidige E314), die rakelings langs het gebied liep, werd enkel de rand bebouwd.

Sinds de fusie moet Leuven voor haar inkomsten niet langer in concurrentie gaan met de voormalige buurgemeenten. Ontwikkelingen *extra muros* als de Gasthuisberg, de universitaire campussen, wetenschapsparken en AB Inbev lichtten de zware historische hypotheek die voor een aantal functies *intra muros* rustten. Dankzij de fusie verdween immers de fiscale obsessie bij de Leuvense stadsbesturen om bijvoorbeeld de brouwerijen Artois en de Boerenbond ten allen prijze en ten koste van woongebied binnen de stadsvesten te verankeren.

De fusie was een laat herstel van de *Cuype* zoals die vóór de Franse Revolutie bestaan had. Maar in tegenstelling tot toen, waren de 'deelgemeenten' niet langer afhankelijke gehuchten, waarvan de schaarse bewoners – haast uitsluitend boeren en pachters – zich laafden aan het gewaarborgde poorterschap, maar geurbaniseerd tot geografische entiteiten met eigen economische en politieke ambities, waarvan burgemeesters als onder meer Leopold Decoux, Alfred Vansina, Jozef Eerdeken e.a. vaandeldragers waren, die 'hun' gemeente uit de expansiekluwen van Leuven wilden houden.⁴ Uit-

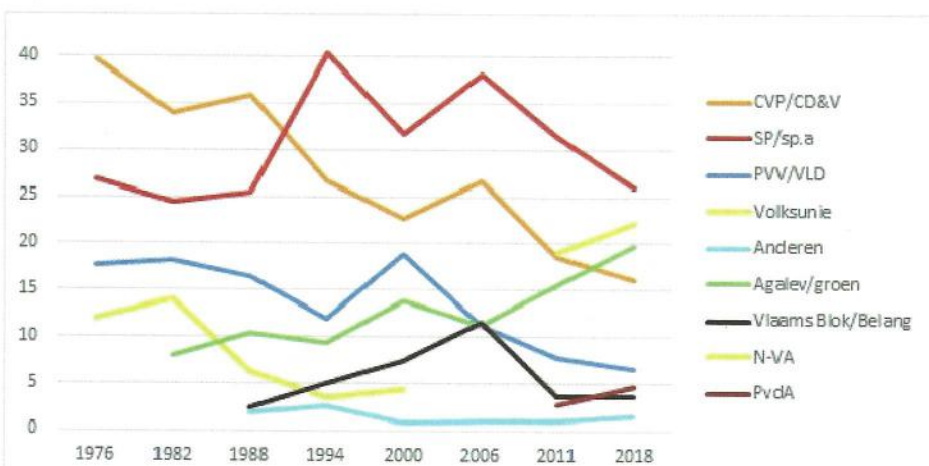
Het aangehecht gebied blijft ongebruikt liggen
De bevolkingsvlucht uit de stad gaat verder!

Cartoon van Marcel Cockx in het socialistische blad *Kontak*, oktober 1969

eindelijk bezorgde de fusie Leuven een regionaal hinterland dat verder reikte dan de fusiegrenzen. Daar had de vernieuwing en de uitbreiding van de vervoersinfrastructuur (steenwegen, vaart) in de achttiende eeuw al voor gezorgd.

De vraag dient gesteld of met de fusie aan bestuurlijke en andere noden voldaan werd. In het jaar van de fusie werd het eerste gewestplan goedgekeurd, dat van een andere logica uitging: de noodzaak van ruimere geografische entiteiten. De schaal van problemen als de universitaire expansie, woonuitbreiding, economische zoning

en vooral mobiliteit (regionet Leuven!) overschrijdt gemeentegrenzen. Net als bij de fusie, waarvan weinigen nog de noodzaak zullen betwisten, stuit die stadsregionale ambitie van Leuven op veel vraagtekens bij de buurgemeenten. Net als op het einde van de achttiende eeuw.

Uitslagen van de gemeenteraadsverkiezingen, 1976-2018

De gemeente Heverlee protesteert tegen de Leuvense uitbreidingsplannen, affiche uit 1925 (SAL)

Gemeente HEVERLEE

AAN ONZE MEDEBURGERS

Het Gemeentebestuur der Stad Leuven bewerkt de inlijving in haar grondgebied van Heverlee. Dit ontwerp, moest het zich verzevenlijken, splitst onze gemeente in twee delen, waarvan alle samenhang onmogelijk is.

Sedert zijn bestaan, heeft deze plein alle uitbreiding der Gemeente Heverlee belemmerd en heeft ons niets berokkend dan last van allen aard. Thans, dat de ontwikkeling van den bouw op deze plein in 't verschoet is, en dit als natuurlijk gevolg moet hebben, van onzen geldelijken toestand merkbaar te verbeteren, wil men ons deze voordeelen ontnemen.

Dat mag of zal niet zijn!

Daarom, medeburgers, wordt gij verzocht, in groot getal op te komen, aanstaanden Dinsdag 7 April, naar het gemeentehuis, om 14 uren, ten einde krachtig protest in te dienen bij den Heer Afgevaardigde der Provincie Brabant, die het onderzoek over deze belangrijke zaak leidt.

De hooge overheid moet zich rekenschap geven, dat wij van geene verbodsbekering van ons grondgebied willen weten.

Leve ons dierbaar en ongeschonden Heverlee!

Heverlee, den 2 April 1925.

De Burgemeester en Schepenen.

Leon DARTE.

4 R. De Schuyteneer, *Urbanisatie en integratie in de stad van een landelijke gemeente-Heverlee 1846-1947: een mutatie van de activiteitenstructuren*, K.U.Leuven, licentiaatsverhandeling, 1988; *Leuven, een stad die groeit. Een gemeenschap bouwt aan haar milieu*, tentoonstellingscatalogus, Leuven, 1975; S. Van Hemelryck, *De morfologische groei van de stad Leuven in de 19de en de 20ste eeuw*, K.U.Leuven, licentiaatsverhandeling, 1971.

Pierre Vranckx. Een vergeten Leuvens componist

salsa
stadsarchief leuven samen actief

Gilbert Huybens

Op woensdag 10 juli 2019 werden negen dozen met archiefdocumenten van het OCMW Leuven aan het Stadsarchief overgedragen. Ze bevatten uitsluitend muziekpartituren, waaronder heel wat handschriften met afgewerkte stukken, schetsen en kladwerk van ene Pierre Vranckx. Ze werden op vrijdag 26 juli geordend en ondergebracht in het modern archief van het Leuvense stadsarchief als *fonds Vranckx*. Wat weten we over deze man?

Toen in 1936, na het overlijden van Henry George d'Hoedt (1885-1936), de functie van directeur van het Leuvense muziekconservatorium vacant werd verklaard, stelde Pierre Vranckx zijn kandidatuur en bezorgde het stadsbestuur een CV met een lijst van composities.¹ Hij was een van de veertien kandidaten, onder wie ook de bekende componist Marcel Poot (1901-1988). Op één stem na moest Poot het toen afleggen tegen Rodolphe Soiron (1893-1964), sedert 1913 leraar cello en directeur van 1936 tot 1953. Hij erfde een rijke muzikale traditie van de vorige directeurs Emile Mathieu (1881-1898), Léon Du Bois (1898-1912), Paul Lebrun (1913-1920), Martin Lunssens (1921-1924) en Henry George d'Hoedt (1924-1936), alle vijf Prijzen van Rome, gerespecteerde componisten, dirigenten, docenten, concertorganisatoren, conferenciers en auteurs. Latere directeurs hebben zo'n rijke waaier aan muzikale activiteiten nooit meer kunnen ontplooiën omdat ze meer en meer belast werden met omslachtige administratieve taken.

Pierre Elisabeth José Vranckx (Leuven, 30 september 1901 – 17 september 1975) was de zoon van Paul-Michel Vranckx en Elisabeth van Meerbeeck. Zijn vader was een professioneel musicus die in 1895 een eerste prijs hobo had behaald aan het *Conservatoire Royal de Musique* te Brussel. Van 1895 tot 1935 was hij leraar hobo aan de Leuvense *Ecole de musique*, vanaf 1914 het stedelijk

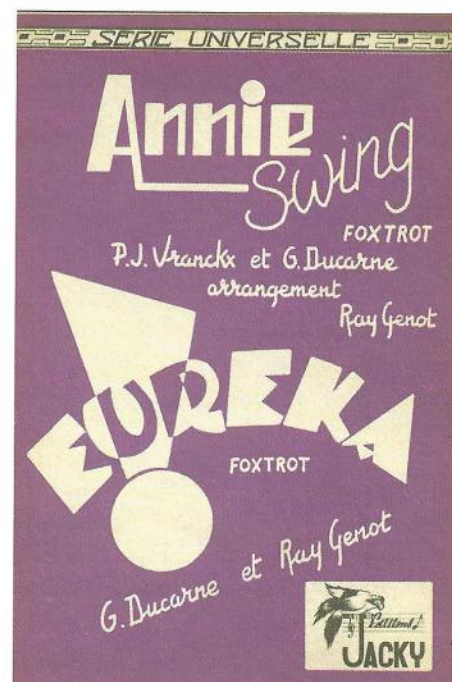
muziekconservatorium. Hij mag niet verward worden met zijn naamgenoot, maar ver familielid, collega-musicus Paul-Michel Vranckx. Ook hij was een alumnus – eerste prijs viool in 1884 – van het Brusselse *Conservatoire* en doceerde aan de Leuvense muziekinstelling de cursussen viool (1883-1925) en strijkkwartet (1894-1910). Wat was hun verwantschap?

HOBOÏST Paul-Michel Vranckx (Leuven, 1871-1946) x 1899 Elisabeth Van Meerbeeck (L.1874-1965), zoon van (zv) Pierre Vranckx (L.1837-1890) x 1870 Marie Elisabeth Deneef (L.1844-1937). Pierre zv Paul-Michel Vranckx (L.1800-1877) x 1823 Jeanne-Marie Dustin (1795-1869). Paul-Michel zv ANDREAS Vranckx (L.1764-1826) x [1788] Maria Detrogh (Everberg, 1764 – L.1844).

VIOLIST Paul-Michel Vranckx (L.1859-1932) x 1887 Marie-Elise Laenen (L.1853-1887), daarna Anne-Marie Moelants (L.1867-1934), van wie hij scheidde, en Catharina Philomena Reniers (L.1892-?). Zv Jean-Baptiste Vranckx (L.1831-1897) x 1859 Marie-Mathilde Schuermans (L.1838-1904). Jean-Baptiste zv Gaspard Vranckx (L.1797-1872) x 1821 Marie Rayé (L.1802-1872). Gaspard zv FRANCISCUS Vranckx (L.1755-vóór 1818) x 1788 Maria Catharina Barbara Weygant(t) (Brussel, 1756 – L.1851).

ANDREAS en **FRANCISCUS** waren broers. Bijgevolg zijn hun ouders, Nicolaus Vranckx (L.1722-1787) x 1750 Maria Anna Debrou (L.1724-1806), de betovergrootouders van de hoboïst en de violist.

Pierre Vranckx volgde muzieklessen aan het Leuvense muziekconservatorium waar hij in 1918, in de klas van zijn vader, een eerste prijs hobo behaalde. Daarna trok hij achtereenvolgens naar de Koninklijke Muziekconservatoria van Brussel en Gent: in Brussel (1922-1924) behaalde hij een tweede prijs notenleer, in Gent (1925-1927) een eerste prijs hobo en alt-

Uitgave van twee arrangementen ('Annie' en 'Eureka') door Pierre Vranckx en G. Ducarne

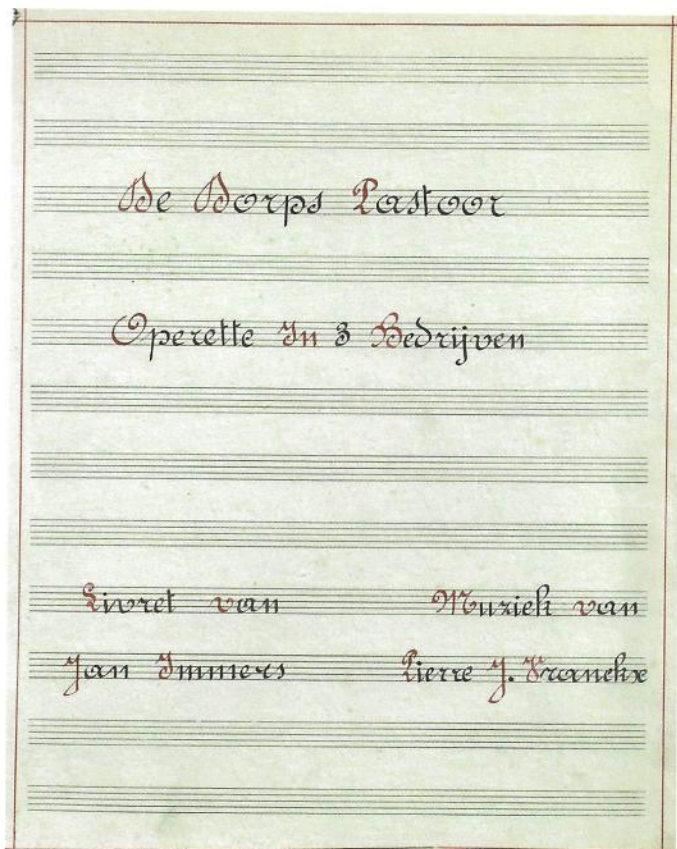

Slowfox 'Dis moi encore ...' voor piano van Salil Roche (handschrift, 1950)

hobo. Daarvoor werd hij op 29 juni 1927 op het Leuvense stadhuis gehuldigd.² Bij August De Boeck (1865-1937), eminent componist en directeur van

¹ Stadsarchief Leuven, *modern archief*, nr. 7250^E, stuk 84.

² Stadsarchief Leuven, *modern archief*, nr. 6794.

Titelblad van de partituur van de operette 'De dorpspastoor' (handschrift, vóór 1936)

Handwritten musical score for 'Poèmes estivaux'. The page shows multiple staves for various instruments including Flute, Clarinet, Bassoon, Trumpet, Trombone, Euphonium, Tuba, Violin, Viola, Cello, and Double Bass. The music is written in a clear, legible hand with various musical notations and dynamics.

Pagina uit de orkestrpartituur 'Poèmes estivaux' (handschrift, 1934)

het conservatorium te Mechelen (1921-1930), die Pierre de schrijftuurvakken harmonie, contrapunt en compositie bijbracht, ontpopte hij zich gaandeweg tot een gedreven componist (zie de lijst met composities op p. 8).

In 1927 werd Pierre dirigent van het in 1910 opgerichte symfonisch orkest *Société Le Railpostel Musical Louvaniste* dat toen 65 musici telde, allemaal personeelsleden uit het Leuvense spoorweg-, post- en telegrafiedrnf. Zijn eerste optreden vond plaats op zaterdag 21 juli 1928 in het stadspark. Hij bracht er muziek van uitsluitend Belgische toondichters onder wie Edgard Tinel (†1912), Jef van der Meulen (†1931), Léon Du Bois (†1935) en Paul Gilson (†1942). Met de opbrengst van dat concert werd de publicatie bekostigd van het destijds spraakmakende boekje *La légende des francs-tireurs de Louvain* (1928) van de Leuvense hoogleraar Fernand Mayence (†1959). In latere concertprogramma's zou Pierre, naast eigen werk, geregeld dat van Vlaamse en Waalse collega's uitvoeren onder wie August De Boeck, Oscar Roels (†1938), Fernand Brumagne (†1939), Arthur Van Oost (†1942), Victor Vreuls (†1944) en Karel Candaël (†1948). Bovendien verraste hij

het Leuvense publiek niet alleen met werken uit het klassieke repertoire, soms in samenwerking met plaatselijke solisten, maar ook met premières van 'moderne' werken van buitenlandse meesters onder wie Albert Roussel en Maurice Ravel (†1937), Jan Sibelius (†1957) en Darius Milhaud (†1974). De uitvoeringen lokten steeds veel belangstelling en hijzelf en zijn orkest oogstten lovende kritieken. Tijdens een concert op woensdag 23 augustus 1933 in zaal Forum (Bondgenotenlaan) werd zijn *Ballet idyllique* en een *Marche nuptiale* opgevoerd.³ Op zondag 14 juli 1935 behaalde hij met *Railpostel* op een internationale muziekwedstrijd in Tervuren een eerste prijs met grote onderscheiding, waarvoor hij en zijn muzikanten op dinsdag 6 augustus op het stadhuis werden geféteerd. Daarnaast was Pierre ook dirigent van de Leuvense *Société de Choeurs l'Espérance* (gesticht in 1854) en *De Oude Belgen* (gesticht in 1885).

Als componist van overwegend instrumentale werken en operettes, maakte hij ook naam in de wereld van de 'lichte' muziek. Uit bewaarde SABAM-rekeningen – sedert 1 februari 1936 was Pierre lid van SABAM – weten wij dat

hij, onder het pseudoniem *Salil Roche*, de auteur is van een vijftigtal populaire liederen in fox-trot-, samba-, passo doble- en tangostijl. Ze werden vaak uitgevoerd en uitgegeven, zoals het geval was voor de *Copacabana-samba* en *La Samba du negro* (1949), *Oh, oh, oh, wist ik het maar* (1954), *Zomernacht-tango* en *Samen door de regen* (1956).

Pierre huwde op 20 februari 1937 met Elvire Auguste Louise Clasens (Leuven 1915-1973). Het echtpaar woonde eerst in de Diestsestraat, waar het een tabakszaak uitbaatte, en vanaf 1957 in het ouderlijke huis van Pierre in de Goudsbloemstraat 11. Het huwelijk bleef kinderloos. Na het overlijden van zijn vrouw belandde Pierre in het rusthuis *Remy*, waar zijn partituren in het OCMW-archief werden opgeborgen.

Bij mijn weten heeft Pierre Vranckx nooit een officiële functie bekleed in een orkest of in het muziekonderwijs. Bijkomende informatie over de componist is steeds welkom.

³ *Journal des Petites Affiches*, 36 (1933), p. 30-31.

Composities van Pierre Vranckx bewaard in het Stadsarchief:

ORKEST: *Intermezzo* (handschrift, 1933); *Marche nuptiale* (hs. 1933); *Méditation* (hs. 1933); *Poèmes estivaux* (vierdelig symfonisch poëma: hs. 1934); *Chroniques gargantuesques* (rapsodie naar de roman *Gargantua* van François Rabelais: hs. vóór 1936); *Chant de l'adoration* (naar een scène uit *Romeo en Julia* van William Shakespeare: hs. 1936); *Chanson automnale* (piano en orkest: hs. 1938); *Le Touquet par un jour d'été* (hs. 1949); *Yana's droom* (balletsuite: hs. 1950); *Scènes ardennaises* (vierdelige suite: hs. 1959); *Djanimalah / De wonderzinnige tovenaars* (hs. zonder

jaartal); *Indrukken uit Mizza* (vierdelige suite: hs. z.j.); *Droomerij* (voor strijkers: hs. z.j.); *Feest bij de insecten* (balletsuite: hs. z.j.); *Ouverture spéléologique* (hs. z.j.).

HARMONIE/FANFARE: *Chant élégiaque* (hs. vóór 1936); *Heidelandschap* (hs. 1943); *Aurore orientale / Oosters morgenrood* (hs. 1947); *Libra marche* (hs. 1950); *Petite rhapsodie flamande* (hs. 1952); *Rhyn kristallen* (hs. 1959); *Calling the moon/Roep naar de maan* (hs. 1959); *Durandal-ouverture* (hs. z.j.), *Langsheen de Samber* (hs. z.j.), *Parade des scarabées d'or* (hs. z.j.), *Ceciliana* (hs. z.j.).

OPERETTEN: *De dorpspastoor* (tekst van Jean Immers: hs. vóór 1936); *Donkerrode*

rozen (tekst van Eugene de Ridder: hs. 1957); *Killiky* (tekst van A. De Clippel m.m.v. componist Fred Tessens: hs. 1959); *Edelweiss* (sprookje op tekst van S. Wisemberg: hs. z.j.).

KOORLIEDEREN: *Eendracht* (vierstemmig mannenkoor op tekst van Gerda Mendels: hs. 1946); *Zonnegroet en Wij gaan langs de wegen* (driestemmige stapliederen voor mannenkoor op tekst van Omer Waegeman: hs. 1955); *Christofoor* (legende voor koor en orkest op tekst van Karel Vertommen: hs. z.j.); *Kermis* (vierstemmig gemengd koor op tekst van Fons van Aerode: hs. z.j.); *Nooit versagen* (vierstemmig staplied voor mannenkoor: hs. z.j.).

Uitgelicht: Foto in de kijker

Gustaaf Janssens

De rijke iconografische collectie van het stadsarchief bevat talrijke foto's over de wederopbouw van Leuven. In jaargang 2019 belichten we in deze rubriek handels- en horecazaken die kort na de Eerste Wereldoorlog gebouwd of herbouwd werden.

Ook deze aflevering van 'Uitgelicht' blijft op de Bondgenotenlaan en staat deze keer stil bij *Pâtisserie Sandoz*, een zaak die naast de Stadsschouwburg was gelegen, in het pand nr. 19, waar nu de winkel van Villeroy & Boch is gevestigd.

Zoals bijna alle gebouwen in de voormalige 'Statiestraat' (nu de Bondgenotenlaan), werd *Pâtisserie Sandoz* eind augustus 1914 helemaal vernield. Het huidige gebouw dateert uit 1923, werd in 1944 door een bom beschadigd en is in 1945 hersteld. Het uitzicht van de nieuwbouw uit 1923 is tot op vandaag bewaard. In de gevel is de stedelijke gedenksteen aangebracht die aan de verwoesting van 1914 herinnert. Hij is uiterst rechts ingemetseld en valt nauwelijks op. Wat wel opvalt, zijn de twee Zwitserse schildjes die in de façade zijn verwerkt. Zij wijzen er op dat het gebouw met steun van het *Oeuvre Suisse en Belgique* (OSB) is heropgebouwd. Dat de eigenaar hulp van deze Zwitserse organisatie heeft gekregen, is wellicht niet toevallig. *Pâtissier et négociant en confiserie* Henri Sandoz was van oorsprong een Zwitser. Hij werd er in 1869 geboren, huwde in 1891 in Leuven en is er wellicht ook in dat jaar met zijn pâtisserie begonnen.

Na zijn overlijden zette zijn weduwe de zaak voort. Het is zij die als 'weduwe Henri Sandoz' de bouwaanvraag van 1945 heeft ondertekend.

Dankzij een ongedateerde prentbriefkaart uit de verzameling van Rik Uytterhoeven, die in de iconografische verzameling van het Leuvense Stadsarchief wordt bewaard, weet men hoe *Pâtisserie Sandoz* er vóór 1914 heeft uitgezien. Zoals toen gebruikelijk was, heeft de eigenaar-zaakvoerder voor de gelegenheid met zijn familie en zijn personeel vóór de zaak postgevat.

Op de gevel, ter hoogte van de eerste verdieping, is links "H. SANDOZ" en rechts "PATISSIER CONFISEUR" aangebracht. Op het uithangbord is (bij vergroting van de foto) van boven naar onder "Salle de consommation", "Thé Café Chocolat" en "Glaces" te lezen. Dat er thee, koffie en chocolade werd

geschonken (en verkocht?), staat naast de ingang nog eens aangegeven. In de beide uitstalramen is er gasverlichting. Wat er precies staat uitgestald, is niet te onderscheiden. Of Sandoz een welbepaalde specialiteit maakte, weten we niet. Welke gebakjes of koekjes bood hij aan? Was de 'confiserie' die hij aanpreef gekonfijt fruit, of maakte hij nog iets anders? Maakte hij ook speciaal Zwitsers gebak, zoals de tot op vandaag bekende *lange suisse* (Zwitserse koek)? Verder onderzoek zou dat aan het licht kunnen brengen.

De foto toont aan dat *pâtissier-confiseur* Henri Sandoz al vóór 1914 een voorname en uitstekend gelegen zaak uitbaatte. *Pâtisserie Sandoz* heeft beide wereldoorlogen overleefd, maar is nu helaas verdwenen. Dankzij deze foto blijft de herinnering aan dit stukje zoet Leuvens verleden levend.

